

Några ord om fäbodrar.

Ersnäsborna har haft fäbodrar sedan åtminstone 1700-talet. De första låg utåt Mörön/Vallen. Om dessa kan man läsa i Evert Erikssons innehållsrika bok *Mörön med flera byar*. Byn Vallen uppstod på eller i anslutning till en fäbodvall. Med Mörön var det på liknande sätt.

Orsaken till att man hade korna på skogen var att man behövde höet från den odlade jorden till vinterfoder.

Av olika anledningar började Ersnäsborna se sig om efter lämplig plats för fäbodrar närmare själva byn. I oktober 1806 utsynades det område som skulle bli Österbybodarna. Det låg söder om Ersnäs och öster om den nuvarande E 4:an. Förr gick kustlandsvägen mitt igenom vallen vilket ledde till att många stannade och bekantade sig med de Ersnäsbor som då var där.

På Österbybodarna ägdes de flesta stugorna av bönder från östra delen av byn med Lejansch som den första gården. Ett undantag från detta var Holmen. Av Österbybodarna finns inte mycket kvar.

Det andra större fäbodstället var Västerbybodarna som låg, och fortfarande ligger, vid Lindgrensvägen mellan E 4:an och Fällträsk. Några hundra meter från E 4, där Lindgrensvägen korsar DaLabodbäcken, låg också en fäbod – DaLabodarna. Den var mindre än de båda andra och mycket litet är känt om den. Den är idag svår att urskilja i terrängen.

På Västerbybodarna finns idag endast två stugor och en ladugård. Tidigare var där åtminstone tio stugor, fler är tio ladugårdar, tre brunnar och ett antal källare. På den vallen hade de som bodde väster i byn sina stugor. Ekman, granne med Lejansch, var den östligaste bonden och Mårtis den västligaste.

Ungefär när vårterminen slutade brukade man ”boföra” som det hette. Med häst fraktade man då till fäbodarna de grejer som behövdes under sommaren. Korna fick följa med. Äldre kvinnor kunde bo på fäbodarna längre eller kortare tid. De yngre, döttrar och pigor, cyklade upp till fäbodarna framåt kvällen, mjölkade och övernattade. På morgonen mjölkade de igen och släppte ut korna. Sedan cyklade de hem till byn och deltog i det dagliga arbetet.

Mjölken hämtades med häst och kördes till mejeriet.

De flesta stugorna stod på övre sidan om vägen. Närmare skogen stod ladugårdarna. De två stugor som nu står på vallen är Sundénsstugan på nedre sidan och Urstugan på övre sidan. Sundénsstugan har tidigare stått ungefär

där den nu står. En tid var den fiskarstuga i Svartskatan för att därefter vara gruvstuga på Sörberget. Men nu är den alltså tillbaka. Urstugan, byggd 1847, har stått där hela tiden.

Räknat från Fällträskhållet stod stugorna i följande ordning: Korpralsstugan, Gabristugan, Witstugan, Mitjelstugan. Därefter följde Lundströms, Axel-Nils, Urstugan och Mårtisstugan. På nedre sidan, mitt emot Mårtisstugan, hade Ekmans sin stuga och Sundénsstugan stod, ungefär som nu, mitt emot Urstugan. Det *kan* ha funnits fler stugor.

Verksamheten på Västerbybodarna upphörde 1944. Lövgrens var då de enda som hade sina kor där och de sköttes av fosterdottern Ally Lövgren. Hon blev sjuk på sommaren och då tog man hem korna. Ally avled den 19 augusti 1944.

Koskällor kan ha hörts på Västerbybodarna i cirka 100 år.